

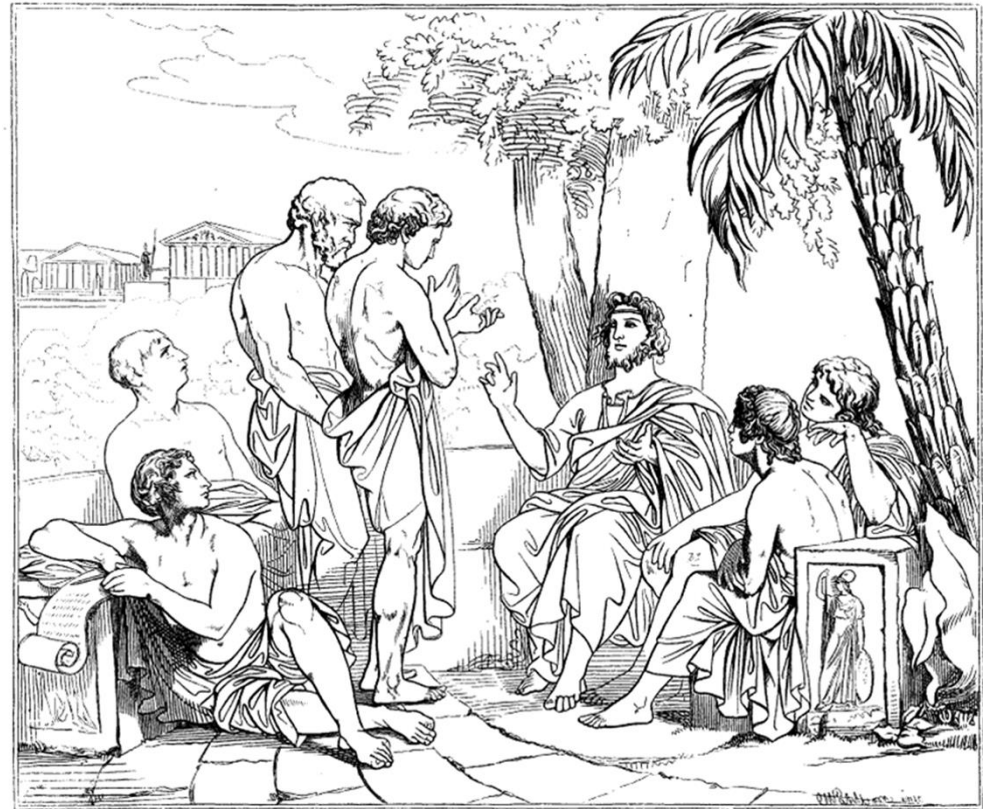
Τέχνες και ιδεολογία

Ιδεολογίες και μουσική/πόσο συνδεδεμένες οι έννοιες;

Πλάτωνας διά στόματος
Σωκράτης

Άραγε, Γλαύκων, γι' αυτό η
αγωγή με τη μουσική και την
ποίηση είναι η πιο σημαντική,
επειδή ο ρυθμός και η μελωδία
εισχωρούν στα τριςβάθα της
ψυχής κι αδράχνοντάς την με
δύναμη μεγάλη, φέρνουν μέσα
της ευπρέπεια και της δίνουν
ομορφιά, εάν βέβαια κάποιος
ανατραφεί σωστά, ενώ, αν δεν
συμβεί αυτό, (φέρνουν) το
αντίθετο

Τέχνες και ιδεολογικό πλαίσιο

- Η πορεία των τεχνών και της μουσικής είναι άμεσα συνδεδεμένη με την πορεία της ανθρωπότητας.
- Η γνώση της πορείας τους είναι ένας απαραίτητος οδηγός για τη διαμόρφωση της ιστορικής μας μνήμης και της πολιτικής μας συνείδησης.
- Άρα, η διδασκαλία μαθημάτων που σχετίζονται με την ιστορία και την πολιτική αποκτά ένα βαθύτερο νόημα για τους μαθητές όταν συσχετίζεται με τη ζωή των πολιτών της εκάστοτε περιόδου

Οι κρίσιμες στιγμές της σύγχρονης οικονομικής, πολιτικής και εθνικής ιστορίας έχουν προσδιοριστεί από την πορεία των τεχνών και δη της μουσικής.

Ιστορικά παραδείγματα

- Ναζιστική Γερμανία

- Σταλινική Ρωσία

Αναπάντητο ερώτημα:

Πώς επιβιώσανε οι Τέχνες;

Ναζιστική Γερμανία

Οι Τέχνες στην εξυπηρέτηση της πολιτικής προπαγάνδας

Ο Goebbels και το Πολιτιστικό Επιμελητήριο του Ράιχ που υπάγονταν το Θεατρικό, το Λογοτεχνικό και, φυσικά, το Μουσικό Επιμελητήριο.

- Κάθε καλλιτέχνης προκειμένου να μπορέσει να εκθέσει τα έργα του, θα έπρεπε να είναι μέλος του αντίστοιχου επιμελητηρίου στο οποίο υπαγόταν η τέχνη του.
- Η εισαγωγή, εξασφαλιζόταν μόνο εφόσον το «προφίλ» (πολιτικό, φυλετικό κλπ) του καλλιτέχνη ήταν αρεστό στο καθεστώς.

Η έκθεση εκφυλισμένης μουσικής

Η έκθεση αυτή στήθηκε στα πλαίσια της προπαγάνδας των Ναζί ώστε να ενημερώσουν το κοινό για το ποια μουσική θα πρέπει να αποφεύγουμε.

A) αδυναμία να προσδιοριστεί ποια θεωρείται εκφυλισμένη μουσική

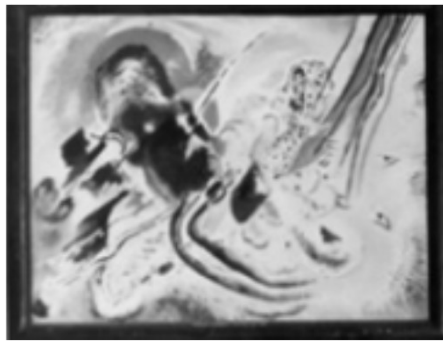
B) οπτικοποίηση της μουσικής και συσχέτισης των αντιφρονούντων ή Εβραίων καλλιτεχνών με ανόσια και προκλητικά έργα

Γ) στοχοποιήθηκε ο εξπρεσιονισμός. Η ατονική μουσική, η τζαζ και οτιδήποτε θεωρήθηκε ως νεωτερισμός

Έκθεση εκφυλισμένης μουσικής-Τα συνθήματα στους τοίχους

Η φύση μέσα από τα μάτια άρρωστων ψυχών

Προσβολή στη
Γερμανίδα Γυναίκα

Η τρέλα γίνεται μέθοδος

Η αποκάλυψη
της ψυχής
της Εβραϊκής
φυλής

Εσκεμμένο σαμποτάζ της εθνικής αμύνης

Η δημιουργία του «Γερμανικού έθνους»

- Μέσω της κλασικής μουσικής
- και με την αρωγή
- του ραδιοφώνου
- Γιατί η κλασική μουσική;
 - τα αριστουργηματικά έργα των γερμανών συνθετών

κατά την κλασική περίοδο αποδείκνυαν την ανωτερότητα της γερμανικής φυλής

- Η θεματολογία κάποιων έργων, όπως του Wagner αναδείκνυαν τη γερμανική υπερηφάνεια
- Προσπάθησαν να χτίσουν έναν μύθο γύρω από την Άρεια φυλή και τα κατάφεραν

Η περίπτωση του Wagner

Ιδανικός εκφραστής
της ναζιστικής
ιδεολογίας:

A) Ηρωικά
χαρακτηριστικά της
γερμανικής φυλής
στη θεματολογία των
έργων του

B) Ο έμφυτος
αντισημιτισμός του
εξυπηρετούσε την
προπαγάνδα που
έστησαν οι Ναζί

Τζαζ-μια ιδιαίτερη ιστορία

Η τζαζ μουσική στοχοποιήθηκε από την αρχή, αλλά λόγω.....

- ❑ Δυσκολίας ορισμού των γνωρισμάτων της συγκεκριμένης μουσικής
- ❑ Εξαιρετικής δημοφιλίας στον Γερμανικό λαό και διαμαρτυρίας του όταν απαγορεύτηκε η μετάδοσή της από τα ραδιόφωνα
- ❑ Διατήρησης πολιτισμικής ταυτότητας στη μητρόπολη-Βερολίνο για να μην μειωθεί ο τουρισμός
- ❑ Αντίληψης των Ναζί περί εκτόνωσης των μαζών σε δύσκολες οικονομικές περιόδους+ πολέμους

Ουσιαστικά αρχικά και τυπικά αργότερα
Επιτράπηκε η αναμετάδοση της μουσικής με
κάποιες παρεμβάσεις....

Αφίσα από την «Έκθεση εκφυλισμένης μουσικής»

Ενδεικτικά προπαγανδιστικά τραγούδια του Ναζιστικού Καθεστώτος - Charlie and his Orchestra

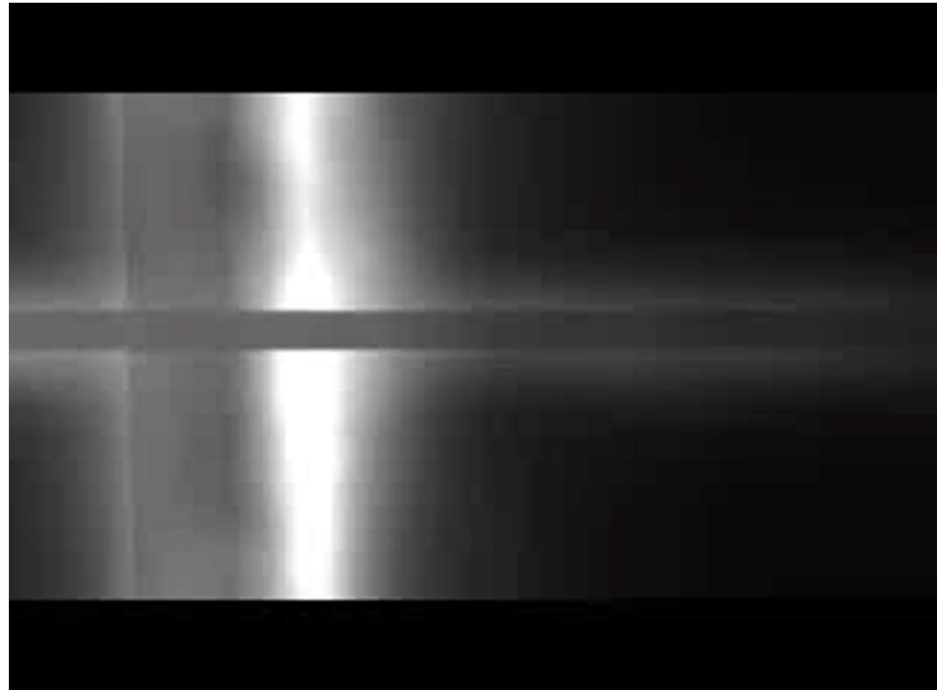

Οι Ναζί αφού δεν μπόρεσαν να εξοβελίσουν την τζαζ μουσική προσδιόρισαν τη θεματολογία της για να εξυπηρετήσουν τους προπαγανδιστικούς τους σκοπούς

Διώξεις καλλιτεχνών, αυτοεξορίες και σιωπή

Kurt Weill, Εβραίος,
αριστερός

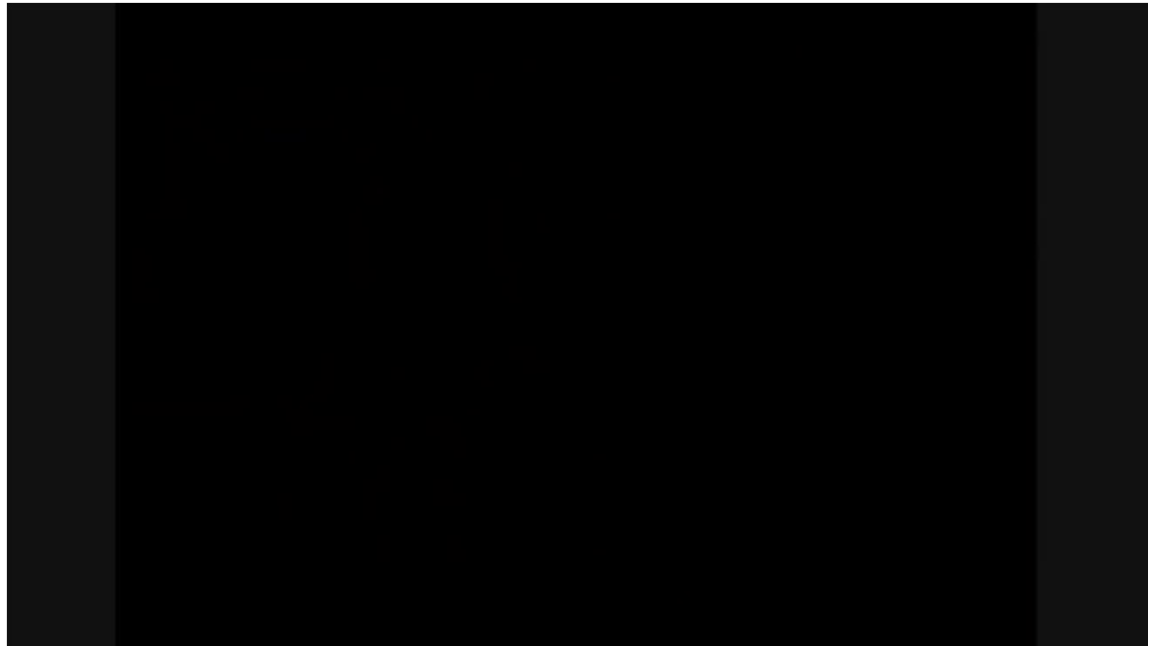

Η όπερα της πεντάρας - Mack the knife

Διώξεις καλλιτεχνών, αυτοεξορίες και σιωπή

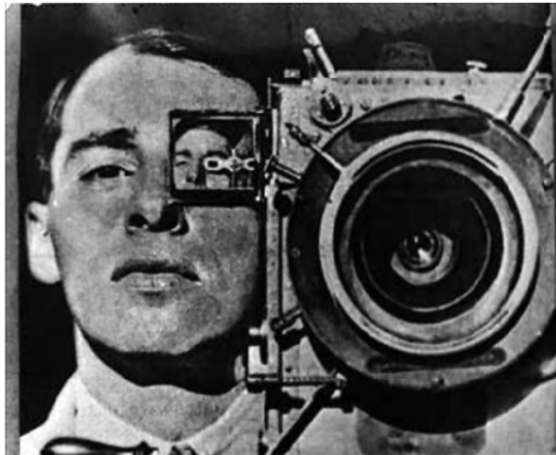

Arnold Schoenberg, εβραϊκή καταγωγή
Ατονικό σύστημα

Piano Concerto Op. 42

Σταλινική Ρωσία-δεκαετία 1930

Επικρατούσα άποψη είναι ότι η τέχνη την περίοδο εκείνη τελούσε υπό πλήρη υποταγή στο ολοκληρωτικό καθεστώς.

Βέβαια η τέχνη τη δεκαετία του '30 γνώρισε στη Ρωσία μια άνευ προηγουμένου ανάπτυξη

Οι πίνακες να απλωθούν από σπίτι σε σπίτι, πάνω από τους δρόμους και τις πλατείες, σαν ουράνια τόξα από πολύτιμους λίθους, για να χαροποιούν και να εξευγενίζουν το βλέμμα του διαβάτη[...]. Όλη η τέχνη στο λαό!" - Mayakovski

Η τέχνη στην υπηρεσία της προπαγάνδας

- ❖ Δημιουργία της *State Jazz Orchestra* στα πλαίσια όλων των Σοβιετικών Δημοκρατιών
 - ❖ Δαπανήθηκαν δύο εκατομμύρια ρούβλια - ένα αρκετά σοβαρό ποσό το 1938

Κατά τη διάρκεια δε του Β παγκοσμίου πολέμου χιλιάδες μπάντες έπαιζαν μουσική για την εμπύχωση του κόκκινου στρατού (*Street, 2003*).

Jazz-η ιστορία μιας ορχήστρας Επιβιώνοντας στην πρώην Ε.Σ.Σ.Δ.

Η τζάζ το 1922, στην
Οδυσσό

Yuri Shaporin πίσω από τα
ντραμς
Fritz Shtidri στο πιάνο
Sollertinsky στα πλήκτρα
D. Shostakovich, S. Prokofiev
A. Gauck and S. Samosud,
Freidkon μπροστά

Επίσημη Σοβιετική Μουσική - Δύσκολα ερωτήματα

Η επικράτηση της όπερας, του μπαλέτου και της κλασικής ορχηστρικής μουσικής ως επίσημη Σοβιετική Μουσική γέννά εύλογα ερωτήματα για το ποιος ήταν υπεύθυνος για τη Σοβιετική Μουσική;

Μήπως λοιπόν οι Συνθέτες κατάφεραν να προσδιορίσουν τη μαζική ρώσικη κουλτούρα χρησιμοποιώντας τις διασυνδέσεις τους ακόμα και υπό το αυστηρό καθεστώς;

Και αν ακόμα αυτό συνέβη πως κατάφερε η «Ένωση Συνθετών» να παραμείνει ένα σχετικά αυτόνομο ινστιτούτο σε σχέση με τα άλλα καλλιτεχνικά ινστιτούτα και να επιβιώσει στη σταλινική Ρωσία;

Κάποιες απαντήσεις

Στις αρχές της δεκαετίας του 1930 το Κομμουνιστικό Κόμμα δεν θεωρούσε τη μουσική σοβαρό ζήτημα καθώς εκκρεμούσαν ζητήματα πολύ πιο σοβαρά.

Το σταλινικό καθεστώς δεν θα είχε κανενός όφελος από την καταστροφή των συνθετών του.

Με την εδραίωση και την ανάπτυξη της Σοβιετικής μουσικής θα μπορούσε να στηθεί ένα εξαιρετικό δίκτυο προπαγάνδας που θα λειτουργούσε και εντός και εκτός της Σοβιετικής Ένωσης.

Στον αντίποδα λογοτέχνες καταστράφηκαν παντελώς από το Σοβιετικό Καθεστώς.

Περίπτωση Stostakovich

- Η περίπτωση του Shostakovich και της επίθεσης που δέχτηκε από τη Pranda το 1936 ήταν μια στοχευμένη επίθεση εναντίον του ή ήταν μια ευρύτερη καμπάνια εναντίον της ελευθερίας στη μουσική;
- Και αν όντως ήταν πώς επιβίωσε από το σταλινικό καθεστώς;
- Το 1949 ο ίδιος σε περιοδεία του στην Αμερική έδωσε συνέντευξη υποστήριξης στη Σοβιετική Κυβέρνηση

Συμπέρασμα;

Είναι αντικείμενο πιο επισταμένης έρευνας η απάντηση για την πραγματική κατάσταση που επικρατούσε στη Ρωσία όσον αφορά στο μουσικό πλαίσιο. Η λογοκρισία και οι διώξεις στην περίπτωση των άλλων τεχνών είναι δεδομένες.

Η έρευνα δυσχεραίνεται από το ψυχροπολεμικό κλίμα που επικρατούσε μέχρι το 1991 και επηρέαζε την πορεία κυρίως δευτερογενών ιστορικών ερευνών. (Mikkonen, 2007)

Από τις πρώτες έρευνες που αμφισβήτησαν αντιλήψεις δεκαετιών ήταν της Brooks, Cambridge.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Chilcoat, G. (1991) *The moving panorama: An approach to teaching American history*. *Southern Social Studies Journal*, 17(1), 17-25
- Clark, E. J. (1954) *The Evaluation of learning in citizenship education*. *The Yearbook of the National Council on Measurements Used in Education*(11), 51-53.
- Eisner, E. (1998). *Does experience in the arts boost academic achievement?* *Art Education*, 51(1), 7-15.
- Kelstrom, J. (1998). *The untapped power of music: Its role in the curriculum and its effect on academic achievement*. *NASSP Bulletin*, 82(597), 34-43.
- Mikkonen, S. (2007) *State Composers and the Red Countries: Music, Ideology and politics in the Soviet 1930s*. University of Jyväskylä, Finland, 18-30, 291-296.
- Steinweis, A. (1993) *Art, ideology, and economics in Nazi Germany: the Reich Chambers of Music, Theater, and the Visual Arts*. Chapel Hill & London: The University of North Carolina Press.
- Street, J. (2003). *'Fight the Power': The Politics of Music and the Music of Politics*. *Government and Opposition* (38:1), 113-130.